

MOĆ I NEMOĆ KOMUNIKACIJE

Suad MAHMUTOVIĆ

Hvala Allahu dž. š. koji nam je dao bolest da bi zdravlje imalo smisla, smrt da bi život imao smisla, onaj svijet da bi ovaj imao smisla.

Draga braćo!

Živimo u vremenu globalizacije, masovne komunikacije, elektronskih i pisanih medija, interneta, satelitskog praćenja objekata i lica, vremenu velikih komunikacijskih mogućnosti. Suvremeni oblik obrazovanja nudi predavanja putem video linka na velikim udaljenostima pa čak i polaganje ispita na takav ili sličan način. Ovo je vrijeme velikih gradova u kojima žive mali ljudi, velikih zgrada koje trebaju poručiti čovjeku kako je sićušan u odnosu na tako silne građevine, vrijeme u kojem je čovjek objekt a ne subjekt događanja, vremenu velikih gužvi i vreve u metropolama, ali i vremenu usamljenih ljudi.

Pitamo se može li čovjek u tolikoj gužvi biti usamljen. Naravno da može. Lijepo je kazano da ljudi na Zapadu često boluju od teže bolesti nego siromašni afrički narodi. Naša guba se zove usamljenost.

Koliko danas ima neposredne ili direktne komunikacije? Ima li tople ljudske riječi?

Obratite pažnju i u vrijeme blagdana kada nam na mobilne telefone dođu silne poruke, koje su dosta dobro sročene i nakićene, ali nemaju duše. Pošiljalac će istu poruku poslati na više primalaca. On jednostavno nema vremena da razmisli o svakome kome poruku šalje. Danas ljudi žure, brzo žive, nemaju strpljenja da saslušaju sugovornika. Danas gotovo niko nikoga ne sluša. Moć dijaloga je u slušanju a ne u govoru

A Muhammed a.s. najveći uzor, *nikada nikog nije prekidao u govoru, kada je s nekim razgovarao gledao ga je u oči, pri susretu i rukovanju nikada nije prvi povlačio ruku da ne bi povrijedio sugovornika, nikada nije odbio ničiju molbu, prihvatao je svačiju ispriku...*

Kakav je odnos Gospodara nebesa i zemlje prema čovjeku? Čovjek je *halifa* – vladar na zemlji, - *Mi čovjeka stvaramo u skladu najljepšem*. Jedino njemu je data sloboda izbora, sva druga bića se automatski pokoravaju Bogu. Otuda i posebna nagrada onima koji su svjesni Boga. Svi smo predmet stalne Allahove dž.š. brige i pažnje. Kur'an časni u suri Kijameh kaže:

"Kunem se Danom kada smak svijeta nastupi. I kunem se dušom koja sebe kori. Zar čovjek misli da kosti njegove nećemo sakupiti ?!"

* Hutba je održana u u džamiji kompleksa Islamskog pedagoškog fakulteta u Bihaću

Naprotiv, Mi možemo izravnati jagodice prstiju njegovih".

Znamo da ovdje Kur'an govori o papilarnim linijama koje su otkrivene početkom prošlog stoljeća. Također smo svjesni njihovog značaja. Ne postoje dva čovjeka koja imaju iste papilarne linije. Ni blizanci, koje samo rođena majka može razlikovati, nemaju iste ove linije. Šta nam to govori? Mnogo! A između ostalog i to da nam je Allah dž.š. svima dao osobni biljeg ili pečat. Allah stalno brine o svakome od nas ponaosob, čuva nas i štiti, zna naše namjere, On sve vidi, jer ako mi Njega ne vidimo, On nas vidi- *On je o svemu obaviješten, - Ni list sa grane ne padne a da Allah ne zna, - On zna šta u svojim dušama krijemo i što javno činimo.* Božiji poslanik a.s. kaže:

"Niko od vas neće umrijeti a da Allah sa njim neće nasamo razgovarati, između čovjeka i Boga neće biti posrednika, i reći će mu (Allah dž.š.) nisi radio shodno svome znanju".

Braćo! Svi ćemo pojedinačno pred Boga gdje će nam biti predočena knjga naših djela. Taj susret za vjernika će pricinjavati radost. Neka lica će toga dana biti radosna a neka uplakana. Dakle svako ima potrebnu pažnju i brigu od Onoga koji je sve stvorio.

Čovjek kroz dnevne namaze komunicira s Bogom, što u osnovi i znači riječ salat. Je li puno izdvojiti sat vremena za komunikaciju s Onim koji nam je najpreči? Mi, obični ljudi nećemo ići na putovanje u više nebeske duhovne dubine kako je to uradio Muhammed a.s. na miradžu. Naš miradž jeste naš namaz.

A kakav je odnos u našoj međusobnoj komunikaciji? Tu relaciju Bog je ostavio nama

samima. Primjetno je poslije rata da je dosta ljudi posvađano. Nerijetko čak i rođena braća ne govore.

Mi Bošnjaci smo mali narod, ali vrlo često se prilično komotno ponašamo. Trošimo ljude kao da nas ima na stotine miliona, a nema nas ni dva miliona od čega je gotovo pola u iseljeništvu. Posebno ovdje u Krajini imam potrebu pozvati na slogu. Svi smo se osvjedočili koliko klica zla može daleko otići. Mi Krajišnici smo specifični, prvo uradimo pa onda razmislimo. Svi drugi prvo razmisle o posljedicama pa tek onda nešto urade.

Zato braćo treba znati da smo stvoreni kako bismo se bolje upoznali, gradili jedinstvo među nama, poboljšali međusobnu komunikaciju. Čovjek se rađa sam i sam umire. Vjera nas uči da između ta dva trenutka, toliko presudna u našim životima, nikada nismo sami.

Čovjek je društveno biće, biće zajednice. Zato nastojte život organizirati tako da i radost i tugu imate s kim podijeliti, jer, radost nije radost ako se nemate s kim radovati, a tuga je teška ako je nemate s kim podijeliti. Imamo pravo na bolju budućnost, ali ona dobrano ovisi o nama samima.

Poštujmo starije i budimo samilosni prema mlađima. Volimo i poštujmo ljude, to će nam se sigurno vratiti. Nemojte mrziti ljude, jer će mržnja prije uništiti vas, nego onoga kome je namijenjena. Radimo za ovaj svijet kao da ćemo na njemu vječno ostati a za onaj kao da ćemo sutra umrijeti. Čuvajmo ovu zemlju, jer mi druge nemamo.

Molim Boga da nas u tome pomogne.
Amin!

O HUTBI:

Čovjek je i biće komunikacije. On je sposoban i pozvan da uspostavlja raznorodne odnose, pa tako i posrednu i/li neposrednu komunikaciju sa svojim okruženjem, s drugima. U tu svrhu Bog Višnji mu je dao dar govora koji ga, zajedno s razumom, uzdiže na stupanj kojeg nemaju druga Njegova stvorenja.

Međutim, u moderno vrijeme, iako postoje brojne pretpostavke da komunikacija među ljudima bude intezivirana i blagodarna, svjedoci smo zastrašujuće usamljenosti i otuđenosti modernog čovjeka, što se s pravom smatra opasnom bolešću našeg života.

Imajući u vidu ovu novu pošast koja opasno razara odnose među ljudima i ugrožava njihovu zajednicu, sasvim je logično da su odgovorni ljudi, pojedinačno i skupno, sve više zabrinuti i da, shodno tome, čine sve što je u njihovoj moći da živa djelotvorna komunikacija među ljudima bude sačuvana.

I hatibi i vaizi (propovjednici petkom u našim džamijama) imaju, uz društvenu, i vjersku obavezu da s minbera i ćursa tretiraju naznačenu temu odašiljući na taj način "poziv u život" jer oni tako ustvari izvršavaju amanet hutbe, tog moćnog medijskog sredstva koje najneposrednije i najdjelotvornije utječe na ljudski razum, srce i dušu. Inače hutba treba biti životna, u duhu vremena koje živimo, da odražava našu realnost, nudi odgovore na naše probleme i zapitanosti i rješenja na izazove s kojima se susrećemo.

Hutba "Moć i nemoć komunikacije" udovoljava ovom osnovnom cilju jer ona je i angažirana i motivirajuća; ona pomaže slušateljima da svoje vjerovanje povežu sa stvarnošću koju zaista žive, sa svim njezinim sadržajima, među koje spada i problem komuniciranja među ljudima danas.

Na osnovu gore iskazanog ovu hutbu sa osobitim zadovoljstvom preporučujem jer sam uvjeren da će njezina poruka, ovako dobro osmišljena i sročena, uz nadu da će je dotični hatib umješno i izreći, ostaviti snažan dojam na razmišljanje, osjećanja i volju svih onih koji je budu dobro saslušali.

Mehmedalija HADŽIĆ

O HUTBI:

1. Uvod

Hutba je živi govor prisutnim ljudima. Da bi se o nekoj hutbi mogla iznijeti objektivna ocjena potrebno je prisustvovati njenoj interpretaciji. Prenošnje hutbe iz forme živog govora u formu pisane riječi uveliko mijenja njeno lice. Autor hutbe bi to morao imati na umu prilikom prihvatanja da njegova hutba bude javno predstavljena u formi pisane riječi.

2. Opći podaci

Čitateljstvo treba znati da je tekst hutbe dat na (pr)ocjenu uz naznaku da je hutba održana u gradskom ili seoskom džematu, bez imena hatiba. Prema tome, cilj je da se iznese kritička analiza sadržaja hutbe.

Podatak o mjestu održavanja ove hutbe ukazuje na to da je ona prvenstveno namijenjena slušateljima akademskog obrazovanja i gradskom stanovništvu.

3. Analiza

3.1. Zadana tema

Naslov ukazuje na to da bi hatib s ovom hutbom mogao imati za cilj sagledavanje komunikacije kao društvene pojave, te uz isticanje izuzetne razvijenosti komunikacijskih sistema i mogućnosti, ukazati na posljedice koje svjedoči današnji čovjek. Međutim, čini mi se da interpretirani sadržaj slušateljima hutbe nije ponudio jasnu, argumentovanu i razložnu sliku o „moći i nemoći“ komunikacije. Ako je bio cilj ukazati na konkretan društveni problem u Krajini („posvađanost“) i pozvati na popravljjanje međuljudskih odnosa („pozvati na slogu“), što bi se moglo zaključiti iz završnog dijela hutbe, hatib nije imao potrebu posezati za terminima kao što su „globalizacija“, „masovna komunikacija“, „internet“, „satelitsko praćenje objekata i lica“... Nije imao potrebu za uvodom koji će kod slušatelja pobuditi iščekivanja odgovora kojih neće biti, uvodom koji će ih više udaljiti nego približiti onome što je kazano u završnom dijelu hutbe.

3.2. Struktura, sadržaj i jezik

Uvodna rečenica nije povezana sa onim što slijedi u hutbi i neadekvatna je zamjena za uobičajeni sadržaj samog početka hutbe. U uvodnom dijelu, koji je predug, mnogo je uopćenih fraza i konstatacija koje ne mogu ostvariti efekat angažiranosti slušatelja. U nastavku imamo iznenadni sadržajni lom kad hatib ostavlja pitanje komunikacije i govori o čovjekovoj osobnosti i njegovom odnosu prema Bogu, dž.š. Šta se ovim dijelom hutbe htjelo postići u okviru naznačene teme? To se iz konteksta teško može zaključiti.

Tek u završnom dijelu hutbe hatib se uspijeva djelimično vratiti svojoj temi i krenuti ka osnovnom cilju svoje hutbe. No, do tada je već uveliko potrošio vrijeme, a vjerovatno i strpljenje džematlija, pa žuri ukazati na potrebu lijepog međuljudskog odnosa. U ovom dijelu osjeća se velika praznina zbog nedostatka ajeta i hadisa koji bi snažno podržali ove vrijednosti, a samim tim i osnažili upućene savjete.

Hutba podrazumijeva tačan, jasan i tečan govor. Ona slušateljima treba donijeti inspiraciju i poticaj na dalja razmišljanja, analize i sinteze iznesenih misli koje će ih odvesti kvalitetnom samoizgrađivanju. Ne bi trebala otvarati sumnje i nedoumice kao što se to može dogoditi ako hatib za međuljudsku komunikaciju kaže: „Tu relaciju Bog je ostavio nama samima.“, a odmah nakon toga konstatuje kako je „poslije rata ... dosta ljudi posvađano“.

4. Preporuka

Lijepa, bliska i sadržajna komunikacija među ljudima je važna tema i o njoj je uvijek zahvalno, a nikad suviše govoriti. Baš zbog toga, na ovu temu treba govoriti s puno argumentacije koju nam u obilju nudi Kur'an i Sunnet.

Ibrahim BEGOVIĆ